

Et 25 års-minne:

Fire års internering i Trondhjemsfjorden

Av Gustav Niebuhr.

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

Kommet så langt som til endestasjonen for sporvognen, steg de «sårede» på, mens de mer påvirkede nesten var kommet i form igjen ved det forholdsvis hurtige tempo, for tiden var meget knapp.

Som på et signal stoppet hele troppen plutselig op ved Kongsgården og Perronghallen og jeg som ikke ante hvad dette skulde bety, blev fykende sint. Men denne uvisshet varte bare ca. 1 minutt, for så snart soldatene hadde rykket tett inn på hverandre, gav forreste mann signal med et lommetørklær, og hele gjengen satte avgårde i springmarsj, for folkene visste også at der ikke var mange minutter tilovers, for å nå toget.

Dette var et underlig syn da også en del av damene skulde slå følge. Det var som om byen skulde stormes fra denne kant. Etterat jeg var kommet av den første overraskelsen, blev jeg smilende stående for å vente på neste trikk og akkurat 5 minutter før togets avgang nådde jeg, samtidig med troppen, stasjonen. Stasjonsmesteren

hadde imidlertid fått ordre om å la toget vente litt, men dette kunde jeg selvfølgelig ikke fortelle våre folk. På toget var det dog bare en mening, nemlig «at dette var en herlig tur».

Senere skal jeg komme tilbake til en annen dagstur som artet sig ganske anderledes og som fikk en tragi-komisk avslutning, såvel for lederen, som for mannskapet.

Men for å holde mig efter rekkefølgen. Etterhvert blev denne permisjonen utvidet mer og mer, da det ikke hendte noe med hensyn til rømning og mannskapet opførte sig mot all forventning meget eksemplarisk når det var iland. Imidlertid var der her og der enkelte røster som høstes ombord for å få enkeltvis permisjon. En, som var avstengt fra å være helt fri, gir sig ikke før han har funnet en grunn for å komme sitt mål nærmere.

KAPITEL IX.

TRIKKS FOR Å KOMME TIL BYEN.

Når vi dekkofficerer om formid-

dagen ved mønstring efter arbeidstjenesten mottok «Meldungen und Gesuche» (d. v. s. meldinger og ansøkninger) kunde vi få høre litt av hvert.

Omenn størsteparten av besetningen var protestanter, fantes der dog en hel del katolikker iblandt, og disse opgav ved ovennevnte anledning gang på gang at de måtte ha gudstjeneste og på grunn herav få lov til å reise til byen for å delta i gudstjenesten i den katolske kirke, hvor dengang den gamle prest Riesterer residerete. Vi protestanter hadde derimot rett som det var en liten søndagsandakt ombord, som vår kommandant, kapteinløytnant Schreyer holdt for oss, mens katolikkene ikke fikk noe av den slags. Ennvidere kom den tyske presten W. Günther 1 a 2 ganger fra Oslo ombord og holdt rettslig, kirke og videnskapelige foredrag.

Vår kommandant kunde således ikke nekte katolikkene å delta i kirken i Trondhjem. Men hertil måtte der søkes først og det blev

uten videre innvilget av generalen, dog under betingelser som ikke passet akkurat i våre folks program. Disse trodde nemlig at når de først var eller kom til byen, kunde de efter endt gudstjeneste spankulere fritt omkring til et passende tog kunde bringe dem tilbake. Men heri tok de grundig feil og ansiktene blev lenger og lenger jo flere betingelser blev oplest for dem, før de kom sig iland. Disse betingelser gikk nemlig ut på følgende:

«Vedkommende tropp katolikker ledes av en officer eller dekksofficer under de ellers vanlige betingelser. (Altså æresord, lister o. s. v. som under utflukter). Efter ankomsten til Trondhjem marsjeres i sluttet tropp direkte til St. Olavs kirke, hvor lederen overgir troppen til pastor Riesterer. Ingen av mannskapene må forlate kirken før endt gudstjeneste. Efter denne har lederen (hvis protestant) å møte op foran kirken for å motta troppen og føre denne til nærmeste kafé (kafé Dag i Perronghallen) for at soldatene kunde få sig en liten frokost, bestående av smør og brød med pålegg og kaffe på «Berlin-kommandoen» regning. Efter denne frokosten har lederen å bringe troppen tilbake til stasjonen.»

Avgangstidene for togene i retning Hommelvik var avpasset slik at det ikke blev lang tid til å sitte ved frokosten. Lederen, dette var nesten bestandig jeg, måtte altså passe tiden og i rett tid føre folkene i sluttet tropp tilbake til stasjonen for kl. 14 eller 15 måtte vi være i Hommelvik og ombord igjen.

Skjønt folkene hadde en riktig hyggelig stund ved frokostbordet, var dette også den eneste fornøien de hadde i byen, mens de i vir-

keligheten gav en god dag i Gudstjenesten. Denne var av helt underordnet betydning og bare et påskudd for å komme til byen. All vi vel derfor forstå at katolikketroppen blev mindre og mindre for hver gang de skulde i kirken; for denne måten behaget dem ikke, og de hadde heller ikke tenkt sig muligheten av at det skulde skje under slike betingelser. Det varte derfor heller ikke enge før det blev slutt med kirkegangen.

Imidlertid var en annen mann dukket op ombord, omenn bare tankene, og det var «tannlægen».

Vi hadde jo riktignok en stabslege ombord for almindelige sykdommer og skavanker, men med hensyn til utstyret var han ikke innstillet på å reparere tenner. Vi dekksofficerer, som hver hadde vår avdeling — ca 50 mann — fikk fra nu av ved den før omtalte mønstring før middag kl. 11 en hel del ansøkninger om permisjon på grunn av dårlige tenner, som måtte plomberes o. s. v. — Ansøkningene gikk så videre fra oss til 1ste officer og derfra til kommandanten og fra ham omsider til generalen.

Som rimelig var kunde den slags ansøkninger fra de menige ikke nektes, og man var derfor nødt til å finne en utvei. Denne gikk til syvende og sist ut på at vedkommende fikk lov til å reise til byen til den navngitte tannlæge og måtte reise med et bestemt tog tilbake. Men da disse «tannpatienter» måtte betale alle omkostninger selv, mens deres lønninger var små, var det mange som betenkte sig, da de måtte fremlegge et bevis i form av regninger. — Jeg for min del

internering i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

hadde imidlertid fått ordre om å la toget vente litt, men dette kunde jeg selvfølgelig ikke fortelle våre folk. På toget var det dog bare en mening, nemlig «at dette var en herlig tur».

Senere skal jeg komme tilbake til en annen dagstur som artet sig ganske anderledes og som fikk en tragi-komisk avslutning, såvel for lederen, som for mannskapet.

Men for å holde mig etter rekkefølgen. Etterhvert blev denne permisjonen utvidet mer og mer, da det ikke hendte noe med hensyn til rømning og mannskapet opførte sig mot all forventning meget eksemplarisk når det var iland. Imidlertid var der her og der enkelte røster som hørtes ombord for å få enkeltvis permisjon. En, som var avstengt fra å være helt fri, gir sig ikke før han har funnet en grunn for å komme sitt mål nærmere.

KAPITEL IX.

TRIKKS FOR Å KOMME TIL BYEN.

Når vi deksofficerer om formid-

dagen ved mønstring etter arbeidstjenesten mottok «Meldungen und Gesuche» (d. v. s. meldinger og ansøkninger) kunde vi få høre litt av hvert.

Omenn størsteparten av besetningen var protestanter, fantes der dog en hel del katolikker iblandt, og disse opgav ved ovennevnte anledning gang på gang at de måtte ha gudstjeneste og på grunn herav få lov til å reise til byen for å delta i gudstjenesten i den katolske kirke, hvor dengang den gamle prest R i e s t e r e r resider- te. Vi protestanter hadde derimot rett som det var en liten søndagsandakt ombord, som vår kommandant, kapteinløytnant S c h r e y e r holdt for oss, mens katolikkene ikke fikk noe av den slags. Ennvidere kom den tyske presten W. G ü n t h e r l a 2 ganger fra Oslo ombord og holdt rettslig, kirke og videnskapelige foredrag.

Vår kommandant kunde således ikke nekte katolikkene å delta i kirken i Trondhjem. Men hertil måtte der søkes først og det blev

uten videre innvilget av generalen, dog under betingelser som ikke passet akkurat i våre folks program. Disse trodde nemlig at når de først var eller kom til byen, kunde de efter endt gudstjeneste spankulere fritt omkring til et passende tog kunde bringe dem tilbake. Men heri tok de grundig feil og ansiktene blev lenger og lenger jo flere betingelser blev oplest for dem, før de kom sig iland. Disse betingelser gikk nemlig ut på følgen-

de: «Vedkommende tropp katolikker ledes av en officer eller dekksofficer under de ellers vanlige betingelser. (Altså æresord, lister o. s. v. som under utflukter). Efter ankomsten til Trondhjem marsjeres i sluttet tropp direkte til St. Olafs kirke, hvor lederen overgir troppen til pastor R i e s t e r e r. Ingen av mannskapene må forlate kirken før endt gudstjeneste. Efter denne har lederen (hvis protestant) å møte op foran kirken for å motta troppen og føre denne til nærmeste kafé (kafé Dag i Perronghallen) for at soldatene kunde få sig en liten frokost, bestående av smør og brød med pålegg og kaffe på «Berlin-kommandoen»s regning. Efter denne frokosten har lederen å bringe troppen tilbake til stasjonen.»

Avgangstidene for togene i retning Hommelvik var avpasset slik at det ikke blev lang tid til å sitte ved frokosten. Lederen, dette var nesten bestandig jeg, måtte altså passe tiden og i rett tid føre folkene i sluttet tropp tilbake til stasjonen for kl. 14 eller 15 måtte vi være i Hommelvik og ombord igjen.

Skjønt folkene hadde en riktig hyggelig stund ved frokostbordet, var dette også den eneste fornøien-

heten gav en god dag i Gudstjenesten. Denne var av helt underordnet betydning og bare et påskudd for å komme til byen. Alle vi vel derfor forstå at katolikkthroppen blev mindre og mindre for hver gang de skulde i kirken; for denne måten behaget dem ikke, og de hadde heller ikke tenkt sig muligheten av at det skulde skje under slike betingelser. Det varte derfor heller ikke enge før det blev slutt med kirkegangen.

Imidlertid var en annen mann dukket op ombord, omenn bare i tankene, og det var «tannlægen».

Vi hadde jo riktignok en stabslege ombord for almindelige sykdommer og skavanker, men med hensyn til utstyret var han ikke innstillet på å reparere tenner. Vi dekksofficerer, som hver hadde vår avdeling — ca 50 mann — fikk fra nu av ved den før omtalte mønstring før middag kl. 11 en hel del ansøkninger om permisjon på grunn av dårlige tenner, som måtte plomberes o. s. v. — Ansøkningene gikk så videre fra oss til 1ste officer og derfra til kommandanten og fra ham omsider til generalen.

Som rimelig var kunde den- slags ansøkninger fra de menige ikke nektes, og man var derfor nødt til å finne en utvei. Denne gikk til syvende og sist ut på at vedkommende fikk lov til å reise til byen til den navngitte tannlæge og måtte reise med et bestemt tog tilbake. Men da disse «tannpatienter» måtte betale alle omkostninger selv, mens deres lønninger var små, var det mange som betenkte sig, da de måtte fremlegge et bevis i form av regninger. — Jeg for min del

hadde dog mine egne meninger om denne ordning.

I hvert fall var det nu kommet så langt, at myndighetene og vår kommando måtte innse, at det ikke gikk stort lenger å holde de menige tilbake fra almindelig permisjon; men likevel varte det ennu en tid før dette gikk i orden. Imidlertid blev lengere turer tropsvis under ledelse utvidet. Dog disse måtte være tilbake til bestemt tid, som regel klokken 19.

Under disse permisjonsforhold gikk nu hele vinteren 1915—1916 uten uten at det hendte noe som stred imot instruksjonene, hverken fra generalens eller vår kommandos side. De som hadde lyst til å ta sig en tur iland med troppe- nene, hadde adgang til det, mens de mere rolige kunde kose sig ombord efter ønske. Alle ventet dog bestemt på at det skulde bli en annen ordning til våren 1916 og blev heller ikke skuffet da de menige opførte sig meget korrekt og det må sies at det var bra gjort, når man betenker, at besetningen var på 450 mann.

KAPITEL X.

BESKJEFTIGELSE AV VÅRE FOLK ILAND.

Imidlertid var der kommet no- helt nytt som ikke stod i forbindelse med almindelig landlov bygget på underfundigheter eller andre påfunn.

(Forts.).